

Ба Шурои диссертатсионии 6D-КОА.029
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
(734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри
Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17)

ТАҚРИЗ

ба диссертатсияи Амирбекова Иқлима Ҷаборовна дар мавзӯи «Таълимоти машшоияи шарқӣ дар бораи зан», барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои фалсафа, аз рӯйи ихтисоси 09.00.03 – таърихи фалсафа. Душанбе, 2023. – 151 саҳ.

Диссертатсияи Амирбекова Иқлима Ҷаборовна дар мавзӯи «Таълимоти машшоияи шарқӣ дар бораи зан», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои фалсафа, аз рӯйи ихтисоси 09.00.03 – таърихи фалсафа пешниҳод гардидааст, ба яке аз масъалаҳои асосии афкори иҷтимоӣ-фалсафӣ бахшида шуда, дорои аҳамияти назариявӣ, методологӣ ва навгонии илмӣ мебошад.

Аҳамияти таҳқиқоти масъаларо диссертант аз роиҷ будани тасаввури ғалати андросентрӣ ва ба андозае, зансентезӣ дар афкори ҷамъиятии таърихӣ тоҷик, ҳамчун усули бунёдӣ асоси назарияҳои гендерии бештари намоёндагони мактаби фалсафии машшоияи шарқӣ ва умуман фалсафаи асримиёнагии тоҷикро ташкил кардани он бароварда таъкид карда аст, ки анъанаи фалсафаи асримиёнагии тоҷик ҳеч гоҳ натавонистааст аз дуализм ва тазоди миёни эҳсосоти зан ва ақлонияти мард – ду мабдаи мустазоди маърифатӣ озод шавад. Ин дуализмро паси сар накардани фалсафаи асримиёнагии тоҷик дар пайдоиши фаҳмишҳо ва низомҳои фарҳангиву фалсафии минбаъдаи тарғибкунандаи нобаробарии марду зан таъсири шадиде расонидааст. Чунин мавқеъ ба ӯ имконият дода аст, ки кӯшиши аз ин нуқтаи назар дар афкори машшоияи шарқӣ муайян кардани гузориш ва ҳалли масъалаи тафовути табиӣи марду занро дар ҳамаи шаклҳои ҷамъиятӣ -

вучудӣ, ахлоқӣ, маънавӣ, молиявӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ, сиёсӣ ва ғайраро анҷом диҳад.

Тибқи мавқеи мазкур ҳадафи гузошташуда дар диссертатсия, ки- таҳлили таълимоти машшоияи шарқӣ дар бораи зан ва ошкор кардани мақом ва нақши иҷтимоии зан дар афкори динӣ-фалсафии андешамандони аҳди бостон ва асримиёнагии халқи тоҷик илмӣ ва эътимодбахш ба назар мерасад. Муаллиф бо ин ҳадаф масоили таҳлилии таҳқиқотро мушаххас карда кӯшидааст, ки сарчашмаҳои гоҷавии таълимоти машшоияи шарқӣ дар бораи зан муайян намояд; дар осори хаттии дини зардуштӣ, таълимоти Афлотун ва Арасту, таълимоти Қуръону Суннат ва таълимоти мазҳаби ҳанафӣ, ва биллохира, андешаҳои намояндагони мактаби фалсафии машшоияи шарқӣ (Форобӣ, Ибни Сино ва Насируддини Тӯсӣ) масъалаи тавсифи зан ва мақоми иҷтимоии ӯро муайян созад. Чунин вусъати фикриро муаллиф бо вижагии сарчашмаҳои афкори мактаби машшоияи шарқӣ асоснок менамояд: «Таълимоти машшоияи шарқӣ доир ба мақоми иҷтимоии зан аз сарчашмаҳои гуногун маншаъ гирифтааст, ки муҳимтарини онҳо, ба андешаи мо, инҳо ба шумор мераванд:

1. Афкори динӣ-фалсафии эронӣ қадима (мифологияи Эрони Бостон, таълимоти зардуштия, монавия, маздакия);
2. Фалсафаи Юнони Қадим;
3. Таълимоти исломӣ. (с. 16 диссертатсия)

Объект ва предмети таҳқиқот умуман эътимодбахш ифода шуда чанбаи илмии мавзӯро фаро мегирад. Муаллиф иброз доштааст, ки диссертатсияи ӯ нахустин таҳқиқи монографӣ оид ба таҳлили маҷмуавии мақом ва нақши зан дар таълимоти машшоияи шарқӣ буда дар он маводу сарчашмаҳои таърихӣ ва муосир оварда шудаанд. Зимнан ӯ кӯшиш ба харҷ медиҳад, то собит созад, ки таълимоти мардсолориву занситезӣ ҳоси танҳо мафкураи ҷамъиятии миллатҳо ва кишварҳои исломӣ ё зодаи таълимоти ислом нест, балки як падидаи умумифарҳангӣ буда, решаҳои

кадима дорад ва дар мафкураи чамъиятии ҳамаи халку миллатҳо ва дину оинҳои башарӣ дар даврони қадим ва асрҳои миёна ҳукмфармо будааст. Дар рисола омилҳои аслий ва воқеии маҳдудкунандаи мақом ва нақши иҷтимоии занон дар даврони бостон ва асримиёнагӣ ба таври дақиқ ва асоснок карда шуда ҷанбаҳои таъсири таълимоти дини ислом ба афкори мутафаккирони машшоияи шарқӣ оид ба мақоми иҷтимоии зан таҳлил гардидаанд. Дар афкори намояндагони машҳури мактаби машшоияи шарқӣ, аз қабили Форобӣ, Ибни Сино ва Насируддини Тусӣ, алалхусус рисолаҳои ахлоқии онҳо масъалаҳои равобити миёни зану мард ва фарзандон, ҷомеа ва хонаводаи намунавӣ баррасӣ гардидаанд. Муаллиф муайян кардааст, ки афкори мутафаккирони машшоияи шарқӣ ифодагари таълимоти исломӣ ва қисман аз таълимоти Арасту буда, дар ҳамаи мактабҳои фалсафаи асримиёнагии тоҷик, новобаста аз гуногунии усулҳо ва равишҳои таҳқиқӣ, мочароҳо ва ихтилофҳои ғоявии худ, дидгоҳҳои ҳам мусбат ва ҳам манфӣ нисбат ба зан мавҷуд будаанд.

Сохтори диссертатсия ба талабот нисбат таҳқиқоти илмӣ ҷавобгӯ буда, мазмун ва мундариҷаи он илман асоснок, хулосаҳо эътимодбахш буда мавзӯро пурра таҳлил намудааст.

Ба таври пешниҳод гуфта метавонем, ки гарчанде адабиёти зиёди илмӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифта шудааст, як иттиҳод сарчашма ва таҳқиқоти муҳими марбут ба мавзӯ, махсусан, таҳқиқоте, ки дар Тоҷикистон анҷом дода шудаанд, берун аз ҳавзаи назари муҳаққиқ мондаанд, (масалан, таҳқиқоти Қуватова А.А., Қасимова С., Табризи Олдуз Эбраҳим ва диг.) ки бевосита ба мавзӯ ва назарияи гендер дахл доранд. Бинобар ин адабиёти дар феҳрист овардашуда аз ин ҷиҳат таҷдиди назар меҳақад.

Дигар ин ки дар боби 2 параграфи 2.3. Таъсири таълимоти машшоӣни шарқӣ дар бораи зан ба ташаккули муносибатҳои гендерӣ дар ҷомеаи муосири тоҷик масъалаҳои гендерӣ дар шакли муносибатҳои гендерӣ мавриди таҳқиқ қарор дода шудаанд. Аммо бинобар мавриди

баррасӣ нашудани мавқеи гендершиносони тоҷик, ки бунёдгузори равияи анъанагаро дар он мебошанд, маълум нашудааст, ки кадом нуктаҳои мусбати аҳли машшоияро метавонем имрӯз истифода намоем.

Пешниҳодҳои мазкур сифати андешароӣ дошта ба баҳои мусбати муқарриз ба диссертатсияи Амирбекова Иқлима Чаборова дар мавзӯи “Таълимоти машшоияи шарқӣ дар бораи зан” таъсир надорад.

Дар умум рисолаи диссертатсионии Амирбекова Иқлима Чаборова дар мавзӯи “Таълимоти машшоияи шарқӣ дар бораи зан” ба талаботи пешбиниамудай бандҳои дахлдори “Тартиб додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021 таҳти №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он Амирбекова Иқлима Чаборова сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзадии илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.03 – таърихи фалсафа мебошад.

Маҳмадҷонова Муҳиба Талатҷонова

доктори илмҳои фалсафа, профессор,
сарҳодими шуъбаи таърихи
фалсафаи Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ
ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ

Реквизитҳо:

Суроға: 734025 Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 33.

Тел: +992 918 87 70 09. Почтаи электронӣ muxiba@bk.ru

Имзои Маҳмадҷонова Муҳиба Талатҷонова тасдиқ мекунам:

Нозири калони Шуъбаи кадрҳои ИФСҲ АМИТ

ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 33

734025

Шозедов Х.Н.

24.02.2021